

مداخله بشردوستانه در مخاصمات مسلحانه داخلی؛ با نگاهی به قضایای لیبی

مؤلف: مهران اسدزاده

رهنمای اندیشمند

۱۳۹۴

سرشناسه: اسدزاده، مهران، ۱۳۴۶-
 عنوان و نام پدیدآور: مداخله بشردوستانه در مخاصمات مسلحانه داخلی؛ با نگاهی به قضایای لیبی
 مشخصات نشر: تهران: رهنمای اندیشمند، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۱۹۶ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۰۹-۱۳-۷
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا مختصر
 یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
 یادداشت: کتابخانه
 شماره کتابخانه ملی: ۳۸۴۸۴۱۵

رهنمای اندیشمند

مداخله بشردوستانه در مخاصمات مسلحانه داخلی؛ با نگاهی به قضایای لیبی، مؤلف: مهران اسدزاده، صفحات آرای: طرح و نشر هامون، چاپ: چاپخانه نقره‌فام، چاپ اول: ۱۳۹۴، تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه، ناشر: انتشارات رهنمای اندیشمند، آدرس: سعادت‌آباد، خیابان علامه طباطبائی جنوبی، بین ۴۰ و ۴۲ شرقی، پلاک ۲۹، تلفن: ۸۸۶۹۴۱۰۲، مرکز بخش: انتشارات رهنما: آدرس: مقابل دانشگاه تهران، خیابان فروردین، نبش خیابان شهدای زاندارمری، پلاک ۱۱۲، تلفن: ۶۶۴۰۰۹۲۷، ۶۶۴۱۶۶۰۴، ۶۶۴۸۱۶۶۲، فاکس: ۶۶۴۶۷۴۴۴، فروشگاه شماره ۱، مقابل دانشگاه تهران پاساژ فروزنده، تلفن: ۶۶۹۵۰۹۵۷، آدرس فروشگاه شماره ۲: خیابان پیروزی نبش خیابان سوم نیروی هوایی، تلفن: ۷۷۴۸۲۵۰۵-۵. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۰۹-۱۳-۷

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۱۵
فصل اول: کلیات، مفاهیم و داده‌های بحث	۲۱
مبحث اول: کلیات.....	۲۱
گفتار اول: توسل به زور و مخاصمات مسلحانه.....	۲۱
بند اول: انواع مخاصمات مسلحانه.....	۲۲
بند دوم: قواعد حاکم بر مخاصمات مسلحانه داخلی.....	۲۵
الف: مقررات حقوق بین‌الملل بشردوستانه.....	۲۵
۱- ماده ۳ مشترک کنوانسیونهای چهارگانه ۱۹۴۹.....	۲۵
۲- پروتکل دوم الحاقی (۱۹۷۷) ژنو.....	۲۶
ب: قواعد حقوق بین‌الملل بشر.....	۲۶
ج: عرف.....	۲۸
۱- آراء قضائی مشورتی بین‌المللی.....	۲۸
۲- عملکرد سازمان‌های بین‌المللی.....	۲۸
گفتار دوم: مداخله بشردوستانه.....	۲۹
بند اول: معنی الفاظ.....	۳۰
الف: مداخله.....	۳۰
ب: بشردوستانه.....	۳۱
بند دوم: مفهوم مداخله بشردوستانه.....	۳۳
الف: مفهوم مداخله بشردوستانه در نظریه واقع‌گرائی.....	۳۵
ب: مفهوم مداخله بشردوستانه در نظریه لیبرالیسم.....	۳۷
ج: مفهوم مداخله بشردوستانه در نظریه سازه‌انگاری.....	۳۸
فصل دوم: مداخله بشردوستانه	۴۱
مبحث اول: مداخلات بشردوستانه در بستر زمان.....	۴۱
گفتار اول: مداخله بشردوستانه پیش از وضع منشور ملل متحد.....	۴۱
بند اول: مبنای قانونی مداخلات بشردوستانه پیش از منشور.....	۴۳
گفتار دوم: دوره پس از تدوین منشور ملل متحد.....	۴۴
بند اول: رویه کشورها در این دوره و ذکر چند نمونه از درگیریهای مسلحانه با انگیزه	

۴۶	بشر دوستانه.....
۴۷	بند دوم: مبنای قانونی مداخلات بشر دوستانه پس از تدوین منشور ملل متحد.....
۴۸	الف: حقوق عرفی.....
۴۸	ب: دفاع مشروع.....
۴۸	ج: بشر دوستی.....
۴۹	د: نبود ضمانت اجرا.....
۴۹	گفتار سوم: مداخلات بشر دوستانه پس از پایان جنگ سرد.....
۵۱	بند اول: مداخلات بشر دوستانه تحت اقتدار منشور.....
۵۱	الف: قطعنامه ۶۸۸.....
۵۲	ب: قضیه یوگسلاوی سابق.....
۵۲	ج: قضیه سومالی.....
۵۳	د: هائیتی.....
۵۴	هـ: قضیه رواندا.....
۵۴	و: قضیه تیمور شرقی.....
۵۵	ز: قضیه رودزبای جنوبی.....
۵۵	ح: قضیه آفریقای جنوب غربی.....
۵۶	بند دوم: مداخلات بشر دوستانه خارج از چارچوب منشور.....
۵۶	الف: قضیه عراق.....
۵۷	ب: قضیه لیبیا.....
۵۷	ج: قضیه سیرالئون.....
۵۸	د: قضیه کوزوو.....
۶۱	مبحث دوم: مشروعیت و قانونمندی مداخلات بشر دوستانه.....
۶۳	گفتار اول: مداخله بشر دوستانه و حقوق مندرج در منشور ملل متحد.....
۶۴	بند اول: مداخله بشر دوستانه و ماده (۲) منشور ملل متحد.....
۶۶	بند دوم: مداخله بشر دوستانه و اهداف مورد تعقیب منشور ملل متحد.....
۶۷	گفتار سوم: مداخله بشر دوستانه و حمایت از حقوق بشر.....
۶۸	بند اول: نقض حقوق بشر عاملی برای مداخله.....
۷۰	بند دوم: مداخله برای قانونی ارجح تر از حقوق داخلی دولت‌ها.....
۷۱	بند سوم: مداخله بر اساس یک نقطه نظر اخلاقی.....

۷۲	بند چهارم: استدلال موافقین و مخالفین مداخله بشردوستانه
۷۳	مبحث سوم: اشکال، اصول و شرایط مداخلات بشردوستانه
۷۳	گفتار اول: مداخلات بشردوستانه تحت اقتدار منشور و مداخلات یک جانبه
۷۳	بند اول: مشروعیت مداخله بشردوستانه تحت اقتدار منشور
۷۶	بند دوم: مشروعیت مداخله بشردوستانه یک جانبه
۷۸	گفتار دوم: رویه دولت‌ها
۷۹	گفتار سوم: شرایط و اصول مداخلات بشردوستانه
۷۹	بند اول: شرایط مربوط به حقوق نقض شده بشر
۸۰	بند دوم: شرایط و اصول مربوط به شکل مداخله
۸۱	گفتار چهارم: چالش‌های فراروی مداخلات بشردوستانه
۸۳	فصل سوم: رابطه اصول پذیرفته شده حقوق بین‌الملل و دکترین مداخله بشردوستانه
۸۳	مبحث اول: مداخله بشردوستانه و اصل حاکمیت کشورها
۸۳	گفتار اول: مفهوم حاکمیت
۸۵	بند اول: تحول مفهوم حاکمیت و قلمرو نو آن
۸۷	بند دوم: انواع حاکمیت
۸۸	بند سوم: موارد تحدید حاکمیت
۸۸	گفتار دوم: تاثیر جهانی شدن بر حاکمیت
۹۱	گفتار سوم: رابطه حاکمیت و مداخلات بشردوستانه
۹۱	بند اول: رابطه حاکمیت و مداخله بشر دوستانه در رویه سازمان ملل
۹۳	بند دوم: رابطه حاکمیت و مداخله بشر دوستانه در رویه قضایی بین‌المللی
۹۵	مبحث دوم: مداخلات بشردوستانه و اصل عدم مداخله
۹۵	گفتار اول: مفهوم و تعاریف
۹۶	بند اول: عناصر
۹۷	گفتار دوم: اصل عدم مداخله و مداخلات بشردوستانه
۹۹	بند اول: اصل عدم مداخله و رویه قضایی بین‌المللی
۱۰۱	بند دوم: دکترین حقوقی در مورد اصل عدم مداخله
۱۰۲	بند سوم: سازمان ملل و اصل عدم مداخله
۱۰۲	الف: مجمع عمومی سازمان ملل و اصل عدم مداخله

ب: شورای امنیت سازمان ملل و اصل عدم مداخله.....	۱۰۴
مبحث سوم: مداخله بشردوستانه و اصل عدم استفاده از زور در روابط بین‌المللی.....	۱۰۷
گفتار اول: تاریخ حقوقی استفاده از زور.....	۱۰۸
بند اول: نظام حقوقی استفاده از زور قبل از ۱۹۴۵.....	۱۰۸
بند دوم: نظام حقوقی بعد از ۱۹۴۵.....	۱۰۹
الف: تصمیمات مجمع عمومی در مورد اصل عدم توسل به زور در روابط بین‌المللی.....	۱۱۰
ب: معاهدات بین‌المللی منعقد در مورد اصل عدم توسل به زور.....	۱۱۰
گفتار دوم: قلمرو ممنوعیت مندرج در بند (۴) ماده ۲ منشور ملل متحد.....	۱۱۱
بند اول: استثنائات وارد بر اصل.....	۱۱۳
الف: دفاع مشروع (فردی و جمعی).....	۱۱۴
۱- دفاع مشروع فردی.....	۱۱۴
۲- دفاع مشروع جمعی.....	۱۱۵
ب: امنیت دسته جمعی.....	۱۱۷
بند دوم: اصل عدم توسل به زور به عنوان یک قاعده آمره.....	۱۲۱
فصل چهارم: ظهور طرحی نو؛ دکترین مسئولیت برای حیات	۱۲۳
مبحث اول: مفهوم دکترین مسئولیت برای حمایت و سیر تاریخی مباحث نظری در مورد آن.....	۱۲۳
گفتار اول: مفهوم دکترین مسئولیت برای حمایت.....	۱۲۳
گفتار دوم: سیر تاریخی مباحث نظری و طرح و توسعه نظریه «مسئولیت برای حمایت».....	۱۲۵
بند اول: کمیسیون بین‌المللی مداخله و حاکمیت کشورها.....	۱۲۵
بند دوم: گزارش هیات عالی رتبه.....	۱۲۶
بند سوم: سند نهایی نشست سران در سال ۲۰۰۵.....	۱۲۸
بند چهارم: شورای امنیت و دکترین مسئولیت برای حمایت.....	۱۳۱
بند پنجم: گزارش دبیر کل در سال ۲۰۰۹.....	۱۳۲
بند ششم: مجمع عمومی سازمان ملل.....	۱۳۳
مبحث دوم: اصول اساسی، اجراء، و موانع اجرای دکترین.....	۱۳۵
گفتار اول: اصول اجرای دکترین و سوالات مطروحه در مورد دکترین.....	۱۳۵
بند اول: اصول مرکزی؛ بنیادها و اولویت‌ها.....	۱۳۵

۱۳۵	الف: اصول اساسی.....
۱۳۵	ب: بنیادها.....
۱۳۶	ج: عناصر.....
۱۳۶	۱- مسئولیت جلوگیری.....
۱۳۶	۲- مسئولیت واکنش.....
۱۳۶	۳- مسئولیت بازسازی.....
۱۳۶	د: اولویت‌ها.....
۱۳۶	بند دوم: مسئولیت حمایت؛ اصول و ملاحظات مداخله نظامی.....
۱۳۶	الف: آستانه دلیل معقول.....
۱۳۷	ب: اصول احتیاطی.....
۱۳۸	ج: مرجع صلاحیت‌دار شایسته.....
۱۳۸	د: اصول عملیاتی.....
۱۳۹	بند سوم چند پرسش اساسی در مورد دکترین مسئولیت برای حمایت.....
۱۳۹	الف: هدف از اجرای این دکترین حمایت از نوع بشر در مقابل "چه چیزی" است؟.....
۱۴۰	ب: مدعی نقض کیست؟.....
۱۴۱	ج: سازمان ملل چه زمانی وارد عمل خواهد شد؟.....
۱۴۲	گفتار دوم: مراحل عملی اجرای دکترین مسئولیت برای حمایت.....
۱۴۲	بند اول: مسئولیت پیشگیری.....
۱۴۳	بند دوم: مسئولیت واکنش.....
۱۴۴	بند سوم: مسئولیت بازسازی.....
۱۴۵	گفتار سوم: موانع اجراء و چالش‌های فرا رو.....
۱۴۵	بند اول: موانع اجراء.....
۱۴۸	بند دوم: چالش‌های پیش رو.....
۱۴۸	الف: عدم اطمینان به معانی اتکاء شده.....
۱۵۰	ب: همکاری‌های ناکافی بین سازمان ملل و سازمانهای منطقه‌ای.....
۱۵۰	ج: عدم توجه به "قدرت سخت".....
۱۵۱	د: مقاومت در مقابل اجرای اقدامات پیشگیرانه.....
۱۵۳	فصل پنجم: لیبی ۲۰۱۱ و حقوق بین‌الملل.....
۱۵۳	مبحث اول: زمینه‌جویی.....

گفتار اول: حادثه لاکربی و اتهام "تروریسم دولتی" به لیبی	۱۵۴
گفتار دوم: برنامه هسته‌ای لیبی	۱۵۷
بند اول: برخورد قدرتهای هسته‌ای جهانی با لیبی هسته‌ای	۱۵۹
بند دوم: نقطه عطف برنامه هسته‌ای لیبی	۱۵۹
گفتار سوم: شروع خیزش مردم علیه قذافی	۱۶۰
مبحث دوم: اقدامات بین‌المللی و اجرای دکترین مسئولیت برای حمایت در لیبی	۱۶۲
گفتار اول: تصمیمات سازمانهای بین‌المللی	۱۶۲
بند اول: سازمان ملل متحد	۱۶۲
الف: شورای حقوق بشر	۱۶۲
ب: شورای امنیت سازمان ملل	۱۶۳
۱- قطعنامه ۱۹۷۰	۱۶۳
۲- قطعنامه ۱۹۷۳	۱۶۷
۳- قطعنامه ۲۰۰۹	۱۷۲
۴- قطعنامه ۲۰۱۶	۱۷۳
۵- قطعنامه ۲۰۱۷	۱۷۳
بند دوم: اقدامات سایر سازمان‌های بین‌المللی	۱۷۴
بند سوم: مبانی حقوقی تصمیمات شورای امنیت در قطعنامه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۷۳	۱۷۵
گفتار دوم: کاریست اصول سه گانه دکترین مسئولیت برای حمایت در بحران لیبی	۱۷۶
بند اول: پیشگیری	۱۷۶
بند دوم: واکنش	۱۷۸
الف: واکنش‌های غیر قهری	۱۷۸
ب: واکنش‌های قهری	۱۷۹
۱- منطقه پرواز ممنوع	۱۸۰
۲- مبنای حقوقی ایجاد مناطق پرواز ممنوع	۱۸۲
۳- متولی اقدامات قهری تعیین شده در قطعنامه‌های شورای امنیت کیست؟	۱۸۳
بند سوم: بازسازی	۱۸۳
منابع	۱۸۵

پیش‌گفتار

تجربه تاریخ دیرینه بشر و همچنین فضای حاکم بر جهان امروزی بیانگر این مطلب است که جوامع بشری را گریز از پدیده تلخ و شومی به عنوان جنگ و درگیری مسلحانه نیست. "مخاصمات مسلحانه داخلی" همان طور که از نامش پیداست، که نه میان دو یا چند دولت در سطح بین الملل، بلکه در داخل قلمرو یک دولت اتفاق می افتد و در اغلب موارد منازعه ای است که میان حکومت و گروه و یا گروه های مسلح در خاک همان دولت روی می دهد.

متعاقب شیوع و گسترش جنگ های داخلی و وقوع بحران های انسانی، جهان شکل نوینی از کاربرد زور در سطح بین الملل را "تحت عنوان مداخله بشردوستانه" تجربه می نماید. مداخله بشردوستانه در مفهوم کلاسیک، به مداخله یک جانبه یک یا چند دولت در امور داخلی دولت دیگر، با توسل به زور و بنا به اهداف و مقاصد بشر دوستانه تعریف شده است. امروز می توان مداخله سازمان های بین المللی را به آن افزود. مداخله انسان دوستانه، به منظور حمایت از جان و آزادی اتباع خود و یا حتی اتباع دولت دیگر صورت می گیرد. هنگامی که دولتی با رفتار بی رحمانه علیه اتباع خود، حقوق اساسی آنان را به نوعی زیر پا می گذارد که موجب جریحه دار شدن وجدان بشریت می شود، سخن از مداخله انسان دوستانه به میان می آید.

با توجه به دگرگونی‌هایی که در این چند دهه در سیستم نظام بین‌الملل به وجود آمده است، اصول قدیمی مانند "اصل حاکمیت مطلق دولت‌ها" در قلمرو خود و "عدم مداخله در امور داخلی کشورها"، که از اصول بنیادین پذیرفته شده در حقوق بین‌الملل به شمار می‌روند دستخوش تغییراتی شده است. امروزه بسیاری از مسائلی که زمانی جزء صلاحیت داخلی دولت‌ها بوده است به سادگی مورد توجه و قضاوت و اقدام جامعه بین‌المللی قرار گرفته است. اصل عدم مداخله با دگرگون شدن مفهوم حاکمیت در سایه گسترش همکاری‌های بین‌المللی، به وجود آمدن سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، پیوستن دولت‌ها به پیمان‌های بین‌المللی و گسترش حقوق بین‌الملل تعدیل شده است. جامعه بین‌المللی در حال قدم گذاشتن در راهی است که در آینده هیچ کشوری نخواهد توانست برای خود صلاحیت مطلق در امور داخلی خود قائل شود.

در جامعه امروزی دیگر دولت‌ها نمیتوانند با تکیه بر اصول حقوق بین‌الملل مانند اصل حاکمیت مطلق در امور داخلی دست به نقض گسترده حقوق بشر در داخل قلمرو خود بزنند. وقایع و اتفاقات جاری در داخل قلمرو حاکمیتها امروزه به سادگی مورد واکنش و قضاوت جامعه بین‌المللی قرار می‌گیرد. عبارت دیگر امروزه حقوق بین‌الملل در پی طرح و بسط یک "قانون اساسی جهانی" میباشد که همگان موظف به اجرای دقیق این قانون خواهند بود. از جمله اصول اساسی و بنیادین این قانون اساسی، اصل احترام به حقوق بنیادین بشر خواهد بود. دیگر حقوق بشر و حقوق بشردوستانه حقوقی نیست که اجراء و عدم اجرای آن در زمره صلاحیتهای حاکمیت‌ها باشد و عدم رعایت و اجرای این حقوق برای دولت‌های حاکم مسئولیت بین‌المللی خواهد داشت و جامعه بین‌الملل برای حمایت از حقوق اتباع دولت مورد نظر و جلوگیری از نقض فاحش حقوق اتباع ناگزیر از مداخله بشردوستانه در داخل قلمرو حاکمیتها خواهد بود.

البته نقض حقوق باید مربوط به حقوق بنیادین بشری بوده و این نقض به صورت گسترده و سیستماتیک باشد به طوری که افکار عمومی را تحت تاثیر قرار داده و وجدان بشریت را جریحه دار سازد. این مداخله صرفاً باید از طریق سازمان ملل

صورت پذیرد و از یک حداقل شروع شده و در صورت عدم کفایت افزایش یابد. این مداخله باید فارغ از انگیزه سیاسی بوده و صرفاً دارای انگیزه بشردوستانه باشد که این مهم در صورت اقدام به مداخله از سوی سازمان ملل به واقعیت بشردوستانه نزدیک خواهد بود.

در ادامه این روند با طرح ادعای تقابل دکترین مداخله بشردوستانه با اصول پذیرفته شده حقوق بین‌الملل، کمیسیون بین‌المللی مداخله و حاکمیت کشورها با طرح تئوری "دکترین مسئولیت برای حمایت" و با تأکید بر این نکته که دکترین مسئولیت برای حمایت لزوماً منحصر به مداخله نیست، بلکه قبل از مداخله شامل مرحله پیشگیری و بعد از آن نیز شامل مرحله بازسازی است. دکترین مسئولیت برای حمایت با تلفیق حقوق ملی و حقوق بین‌المللی به این صورت که مسئولیت اولیه حفظ و حراست از حقوق شهروندان و حقوق اساسی بنیادین آنها از وظایف حاکمیتی دولت‌ها (حاکمیت مسئولانه دولت‌ها) بوده، و در صورت عدم رعایت و اجرای این وظیفه از سوی دولت مربوطه و یا بی‌میلی و ناتوانی دولت برای حفظ و حراست از اتباع، این مسئولیت به جامعه بین‌المللی منتقل خواهد شد و جامعه بین‌المللی نیز می‌تواند برای جلوگیری از نقض حقوق بشر به اقدامات قهری و غیر قهری مطابق منشور سازمان ملل متحد دست بزنند. ایجاد دکترین تنش‌زدای "مسئولیت برای حمایت" در پی این مهم است تا برای حمایتی سیستماتیک از حقوق بشر، و اجرای قانونی، منطقی و هدفمند «مداخله بشردوستانه» طریقی ایجاد نماید. این تفکر با مسئول قلمداد کردن دولت‌ها، برای حمایت از اتباع خود، به منظور جلوگیری از نقض حقوق اساسی بشری آنها، و مهم‌تر، پاسخگو پنداشتن دولت‌ها در مقابل جامعه جهانی، در قبال اهمال و قصور آنها، میرود تا روزنه‌ای امیدبخش به سوی حمایت گسترده از حقوق بشر شکل دهد. سند نهایی نشست سران در سال ۲۰۰۵ در بندهای ۱۳۸ و ۱۳۹، به صورت روشن موضوع مسئولیت برای حمایت اشاره کرده است.

در قطعنامه ۱۹۷۰ شورای امنیت صراحتاً به دکترین مسئولیت برای حمایت اشاره و از کارگزاران لیبی خواسته است با عنایت به مواد ۱۳۸ و ۱۳۹ سند پایانی اجلاس سران،

به وظیفه خود برای حفظ و حراست از شهروندان خود عمل نموده و از نقض حقوق آنها جلوگیری نماید. شورا متعاقباً در قطعنامه ۱۹۷۳ با اشاره به عدم توجه دولت لیبی برای حراست از مردم و اتباع خود، این مسئولیت را از وظایف جامعه بین‌المللی قلمداد نموده است.

در وقایع اخیر لیبی یک جنگ داخلی به معنای واقعی کلمه اتفاق افتاد که در آن انقلابیون توانستند با سازماندهی نظامی تسلط بر بخشی از سرزمین لیبی را به دست بگیرند در این بین خشونت و سرکوب و کشتار مخالفان، راه را برای مداخله شورای امنیت سازمان ملل، با تکیه بر دکترین "مسئولیت برای حمایت"، و در قالب "حقوق بشردوستانه" به جهت "نقض مکرر و سیستماتیک حقوق بشر"، هموار نمود. میتوان به این نکته اذعان نمود که مهمترین تجلی مسئولیت حمایت در قطعنامه ۱۹۷۳ شورای امنیت مورخ ۱۷ مارس ۲۰۱۱ میباشد که در آن انجام هرگونه اقدام مورد نیاز برای حمایت از جان شهروندان غیرنظامی لیبی مجاز شمرده شده است.

در سال‌های اخیر با نگاهی به جامعه جهانی امروز، روشن میشود که امروزه اکثر منازعات مسلحانه از نوع داخلی بوده، که اتفاقاً در این نوع منازعات، به دلیل خلاء قانونی بین‌المللی و فقر حقوقی، دولت‌ها با تکیه بر اصول سنتی حقوق بین‌الملل، به نقض گسترده حقوق اولیه بشر دست میزنند، در این بین جامعه جهانی نیز بیکار ننشسته و روز به روز در حال گسترش و بسط قواعد متعدد حقوقی برای جلوگیری از نقض گسترده و سیستماتیک حقوق بشردوستانه، می‌باشد. مداخلات بشردوستانه در سایه دکترین مسئولیت حمایت که در لیبی، برای جلوگیری از کشتار وسیع مردم، توسط عاملان حکومتی نمونه‌ای از این اقدامات جامعه جهانی می‌باشد. موضوعات روزی که در حال جریان است می‌طلبید که کارهای علمی بیشتری از این دست، برای روشن شدن زوایا و ابهامات این موضوعات تدوین گردند.

در این باب سوالات زیادی مطرح می‌باشد، سوال اصلی و اساسی این است که:

آیا دکترین "مسئولیت برای حمایت" و توسل به آن در مداخلات بشردوستانه،

پاسخگویی نیاز جامعه بین‌المللی مبنی بر حمایت گسترده و اصولی از حقوق بنیادین بشر در مخاصمات مسلحانه داخلی مانند وقایع لیبی، خواهد بود؟

سوالات مهم دیگری که مطرح می‌باشد:

آیا عملکرد دولت‌ها عرفی را شکل داده است که مداخله را تجویز نماید؟ اینکه چه توجیه و توجیهاتی برای استفاده از نیروی نظامی برای رسیدن به هدفی بشردوستانه قابل طرح است؟ تناقض میان اصول سنتی پذیرفته شده در حقوق بین‌الملل از جمله "حاکمیت کشورها در امور داخلی خود" "اصل عدم استفاده از زور در روابط بین‌المللی" و "اصل عدم مداخله در امور سایر کشورها"، با دکرترین مداخله بشردوستانه چگونه مرتفع خواهد شد؟ آیا قطعنامه‌های صادره علیه لیبی، و ایجاد منطقه پرواز ممنوع در آسمان لیبی با تکیه بر دکرترین مسئولیت برای حمایت، قانونی و توجیه پذیر میباشد؟ آیا حدود و ثغور مداخلات ناتو در لیبی مشخص بود یا قید جمله "هر گونه اقدام ضروری" در متن قطع نامه حاکی از بی قید و حصر بودن این اقدامات تلقی می‌شود؟

این کتاب شامل پنج فصل می‌باشد که در فصل اول آن سعی بر تعریف و تبیین معانی مخاصمات مسلحانه داخلی و مداخله بشردوستانه بوده است. در فصل دوم با ذکر تاریخچه‌ای از مداخلات بشردوستانه به شرح مبانی حقوقی آن پرداخته خواهد شد. در فصل سوم رابطه مداخلات بشردوستانه با اصول حقوق بین‌الملل مورد نقد و بررسی قرار گرفته، فصل چهارم نیز به موضوع مسئولیت حمایت و تبیین اصول و ساختار آن اختصاص خواهد یافت و بالاخره در فصل پنجم به موضوع لیبی و مداخله بشردوستانه در آن خواهیم پرداخت، امید است مفید واقع شود.